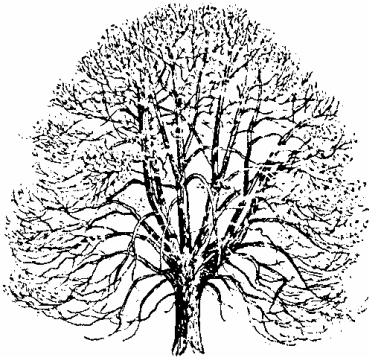

Aneemonen

Medlemsblad för
Hallsbergs Naturskyddsförening
Nr 1 1999

Linden är aktuell i detta nummer. Vår första utflykt i serien Naturreservat i Hallsberg går till Lindhult.

Innehåll:

Ordföranden har ordet	2	Programmet	8
Kallelse till årsmöte	2	Omberg	11
Årsberättelsen	3	Lindhult	12
Madagaskar	6	Svampexkursionen	13
Lövträd utan löv	7	Tomtskådning	14

Ordföranden har ordet

Gott nytt år igen. Som du ser handlar detta nummer till stor del om vårt exkursionsprogram. Vi har i år försökt lägga in hela årets program redan nu. Ett par punkter i höst har osäkert datum, men det meddelas i nästa nummer som kommer i augusti.

Lägg märke till höstens studiecirkel. Den kan jag nog lova blir både intressant och annorlunda för den naturintresserade.

Sture H.

HALLSBERGS NATURSKYDDSFÖRENING

ÅRSMÖTE

Du hälsas välkommen till vårt årsmöte i Hallsberg

Plats: Kullängen (Hallsbergs vårdcentral)

Tid: Måndagen den 8 mars 1999 kl. 19.00

PROGRAM:

Förutom sedvanliga förhandlingar kommer Torsten Rönn att visa bilder och berätta om Madagaskar.

Kaffe serveras !

VARMT VÄLKOMNA !

Tag gärna med intresserade vänner.

STYRELSEN

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 1998

Styrelsen framlägger härmed följande verksamhetsberättelse för år 1998

Styrelsens sammansättning:

Ordförande: Sture Hermansson

Sekreterare: Arne Holmer

Kassör: Håkan Lindgren

Övriga ledamöter:

Annika Ahlin

Clas Göran Larsson

Margareta Svensson

Tage Aronsson

Perarne Boo

Styrelsesuppleanter:

Inger Eriksson

Leif Karlsson

Margareta Folmer

Stefan Eriksson

Styrelsemöten:

Styrelsen har under året haft 8 sammanträden.

Skrivelser och kontakter med myndigheter:

Vi har med en insändare i lokalpressen protesterat mot den planerade torvbrytningen på Skallemossen och för kännedom även sänt denna skrivelse till kommunstyrelserna i Askersund, Hallsberg och Örebro och till styrelsen för Örebro Energi AB.

Vi har tillsammans med Askersundskretsen sänt en skrivelse till Hopajola med begäran om hjälp med att skapa skydd för Gropadal.

Vi har som remissinstans fått yttra oss över kommunens förslag till

detaljplanen för Esslatorp i Vretstorp och den nya detaljplanen vid sägverket i Hjortkvarn.

Tage Aronsson har till riksstyrelsen lämnat in ett yttrande över förslaget till Naturskyddsföreningens nya skogspolicy.

Med anledning av statens köp av 900 000 ha skog av Assi Domän har vi sänt en förteckning över skyddsvärd skog i södra Närke till Svenska Naturskyddsföreningen, för vidare befordran till Naturvårdsverket.

Konferenser, möten och kurser:

Margareta Folmer har varit vår representant i länsförbundet, Naturskyddsföreningen i Örebro län. Sture Hermansson har varit hennes ersättare.

Vi hade i år ingen representant med vid länsförbundets årsstämma, inte heller vid riksföreningens årsmöte.

Margareta Folmer representerade Hallsbergskretsen vid Hopajolas årsmöte den 19 maj.

Tage Aronsson har deltagit i möte mellan landshövdingen och länets naturskyddsföreningar den 17 september.

En energikväll ordnades i Örebro den 23 september och Sture Hermansson, Tage Aronsson och Clas Göran Larsson deltog i den.

Den 6 juni genomfördes av lokala föreningar i Hallsberg en demonstration för människovärde och demokrati och mot rasism och

främlingsfientlighet. Vi deltog under parollen ”för biologisk och kulturell mångfald”.

Arne Holmer har deltagit i en kurs i Stockholm på temat ” Naturskyddsföreningen och den nya informationsteknologin”.
Anemonen: Vår föreningstidning har utkommit med 2 nummer i år med Sture Hermansson som redaktör.

Hemsida på Internet:

Vi har under året öppnat en egen hemsida på Internet. Adressen dit är: <http://hallsberg.krets.snf.se>.

Studiecirkel:

Studiecirklar i fågelkunskap har genomförts med många intresserade deltagare och med Leif Karlsson och Arne Holmer som kursledare.

Miljövänliga veckan:

Årets tema var lamm. Vi deltog i den riksomfattande aktiviteten under vecka 40 med utställningar på ICA och Konsum i Hallsberg lördagen den 3 okt. Vi bjöd på en god lammgryta och visade upp hantverksalster i ull av bl.a Dagny Edberg

Föreningsmöten och
exkursioner:

Måndag 9 mars ÅRSMÖTET.

Förutom sedvanliga förhandlingar visade Lennart Säfbom från Hjortkvarn lite ur sina samlingar av opaler och andra ädla stenar. Han underhöll dessutom med att berätta och visa bilder från sina spännande insamlingsresor i Australien.

Sön 26 april: Besök hos Jonas Hellström, djurkonservator i Glottra.

Jonas berättade för oss om sin flock av mufflonfår och demonstrerade i sin verkstad hur det går till att montera fiskar. Vi vandrade sedan över länsvägen till strutsfarmen och fick lära oss lite om skötsel av dessa tropiska fåglar i svensk miljö.

Lör 9 maj: Botaniska trädgården i Göteborg .

Vi var tretton personer som packade ihop oss i bilar och for ned till Göteborg. Vi gynnades av fint vårväder. Vandrigen genom den grönskande och blommande trädgården och växthusen blev en stor blomsterupplevelse.

Sön 17 maj: Vandring på Bergslagsleden
Den traditionella vandrigen i maj under Inger Erikssons ledning lockade fyra spänstiga deltagare. De gick etapp 1 - mellan Kloten och Gillersklack.

Mån 25 maj: Lövträd i blomning
Vandring tillsammans med Sture Hermansson bland vårblomande träd i Hallsbergs parker.

Tis 2 juni: Våfflor och vårsång i Herrfallsäng.

En försommarkväll i ängen som avslutades med våfflor och sylt i stugan.

Lör 6 juni: Nattsjungande fåglar vid Kvismaren.

En ovanligt välbesökt exkursion. Inte mindre än 25 personer vandrade runt vid Öby Kulle och Rysjön och lyssnade på nattsjungande fåglar från

kl.22 och fram mot kl.1 efter
midnatt.

Sön 9 aug: Ängens dag.

I år hade vi internationella gäster i ängen. En grupp naturintresserade ungdomar från Spanien var på Sverigebesök och Ingalill Teljä guidade dem tillsammans med en tolk under förmiddagen. Vi bjöd på sallad och läskande dricka. Vi fick även hjälp av en grupp ungdomar från Södra Närkes Fältbiologer. Drygt 30 personer besökte ängen under dagen.

Lör 29 aug: Brandområdet vid Sottern. Vi följde upp fjolårets besök på brandområdet och kunde konstatera att de nysatta tallplantorna tagit sig bra och att den naturliga vegetationen vandrade in och täckte den svarta, brända marken. Vi såg också att barken började flagna av de döda tallstammarna och att en del av markägarna höll på med uppstädning av den skadade skogen. En journalist deltog i vandringen och det kom ett reportage i Nerikes Allehanda några dagar senare - tyvärr med en hel del sakfel.

Lör 5 sept: Gropadal:

Vi besökte den skyddsvärda lilla dalgången söder om Tisaren på gränsen mellan Hallsbergs och Askersunds kommuner tillsammans med kumlabiologerna. Vi fann nästan alla de märkliga mossor, lavar och andra växter som Steget Före noterat där. En tjäder dundrade upp under vandringen, även den en s.k. signalart, som anger intressant och skyddsvärd natur.

Sön 13 sept: Svampexkursion.

I år letade vi efter svampar söder om Skogaholm i skogsslutningen upp mot gården N. Hamra. Vi fick faktiskt leta eftersom flera torra veckor avlöst den i övrigt våta sommaren och gjort markerna ganska svampfattiga. Karl Gustaf Nilsson hjälpte oss att identifiera 77 olika arter.

Lör 10 okt: Höstfåglar vid Kvismaren.

Det var en dag med ganska råkallt, blött och ruggigt väder varför anslutningen blev dålig. Vi som trotsade vädret fick uppleva hur en stor havsörn flera gånger skrämde upp tusentals kacklande sädgäss i Rysjön. Inte mindre imponerande var det att i solnedgången se 3200 tranor glida in för övernattnings i vasskanten vid Fiskinge. Det sades vara höstens maximum den kvällen. Några dagar senare drog de vidare söder ut.

Sön 25 okt: Opaler mm.

Vi gjorde ett besök hemma hos Lennart Säfbom i Hjortkvarn och fick se hans opaler och andra stenar och lära oss lite om hur de bearbetas.

Mån 16 nov: Medlemmarnas bilder.

En kväll med visning av föreningsmedlemmarnas egna bilder.

Medlemmar:

Medlemsantalet är drygt 300.

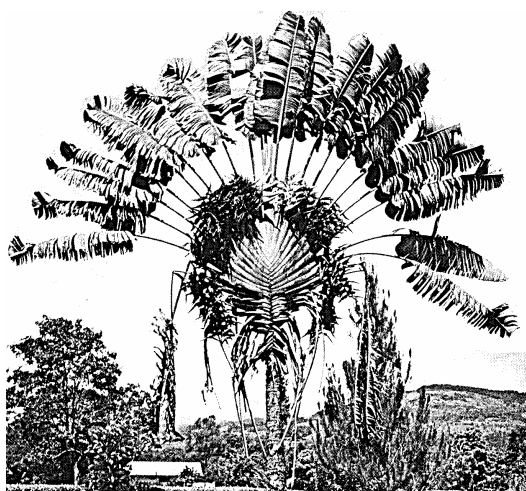
Ekonomi:

Beträffande ekonomin hänvisas till särskild berättelse.

MADAGASKAR

Madagaskar är världens fjärde största ö. Den var en del av den afrikanska kontinenten tills för 50 miljoner år sedan, då den bröts loss och har sedan dess drivit iväg ut i Indiska oceanen.

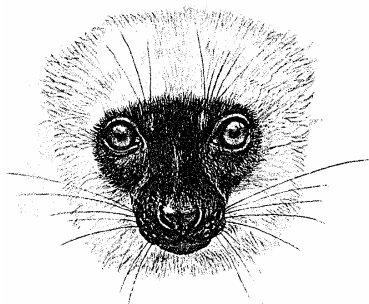
Tack vare det isolerade läget har florans och faunan utvecklats på egen hand och en mycket stor andel av arterna är endemiska, dvs finns bara på Madagaskar. Bland växterna finns 12 endemiska familjer, 400 endemiska släkter och bortåt 8000 endemiska arter. Hela södra Afrikas fastland har endast sju palmarter, men på Madagaskar finns det ca 100 arter, varav flertalet är endemiska

De resandes träd (*Ravenala madagascariensis*)
Släkt med banan

Grå halvmaki
(*Haplemur griseus*)

Brun maki (*Lemur fulvus*)

Lemurerna
Samtliga 30 nu levande
lemurararter lever på
Madagaskar. Där finns
däremot inte några äkta
apor.

LÖVTRÄD UTAN LÖV

Sture Hermansson

Lövträden är vackra och lätta att känna igen, både med och utan löv.
Här följer ett litet bestämningsschema för de vanligaste lövträden på vintern.

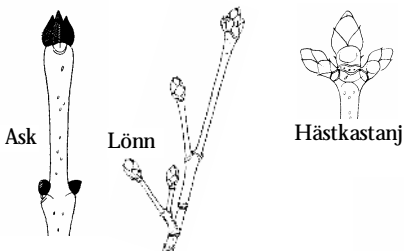
Bilderna från Fältbiologernas: Träd och buskar vintertid, tecknade av Torbjörn Johansson

1. Knopparna sitter motsatta två och två

Ask. Svarta knoppar. Ändknoppen påminner om en flaggstängsknopp.

Lönn. Tendens att ena knoppen torkar in
Röda eller gröna knoppar. Ofta fruktställningar ("näsor") kvar.

Hästkastanj. Infört prydnadsträd. Stora klubbiga knoppar.

2. Knopparna sitter spiralställda

En del är lätta:

Björk. Den vita barken.

Al. Det sitter alkoftar kvar i trädet.

Asp. Har en gröngulgrå bark som det nästan alltid finns gula lavar (vägglav) på

En del kräver lite eftertanke:

Bok. Slät, grå bark. Långa spetsiga knoppar.
Det sitter kvar "fruktskålar".

Ek. Knopparna sitter i ett knippe i skottspetsarna, och de är femkantiga.

Alm. Två sorters knoppar. Spetsiga i grenspetsarna, och större, runda, en bit från spetsen.

Lind. "Normala" knoppar. Lätt att känna igen om det finns gamla fruktställningar kvar.

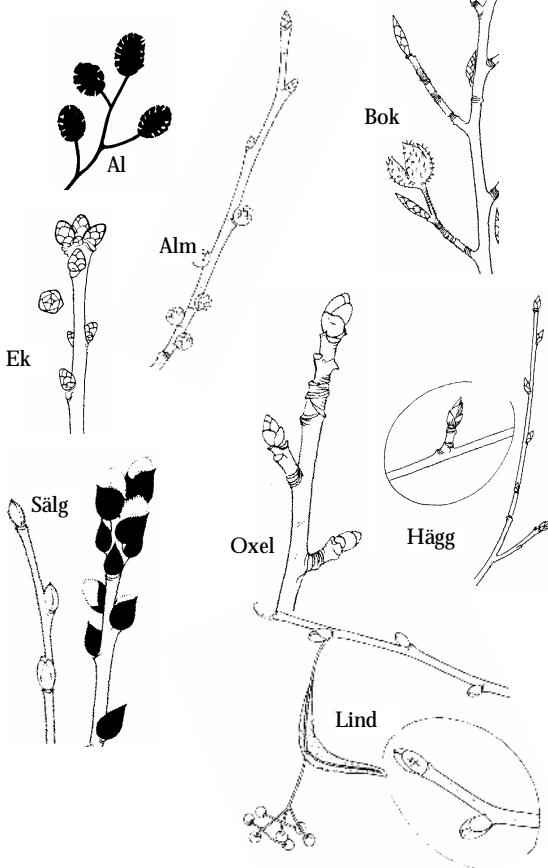
Rönn och oxel. Ganska slät bark. Knopparna på äldre grenar i toppen av kortskott.
Ofta fruktställningar (utan bär) kvar.

Sälg, vide och pilarter. Knopparna har bara ett knoppfjäll, som sitter som en liten hätta över knoppen.

Hägg. Slät, men knottig bark. Spetsiga knoppar.

Fågelbär. Barken är åtminstone delvis blank.

Hagtorn. Tornar med bladknopp vid tombasen.

VÅR- 19

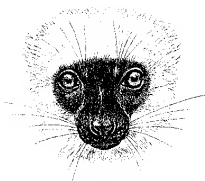
Måndag
8 mars

Årsmöte.

Torsten Rönn visar bilder och berättar om
Djur och natur på Madagaskar.

Kullängen, Hallsberg, kl. 19.00

Se sid 6

Lördag
13 mars

U ggleekursion.

Samling 19.00 vid Konsum i Hallsberg eller i Herrfallsäng

Ledare: Arne Holmer

Lördag
20 mars

Lövträd utan löv

Samling vid Konsum i Hallsberg kl. 9.00

Ledare: Sture Hermansson.

Se sid 7

Söndag
18 april

Natur i Degerfors och Karlskogatrakten.

Heldag. Tillsammans med Kumlabiologerna

Samling kl. 8.00 vid Kumla kyrka

Söndag
9 maj

Vandring på Bergslagsleden med Inger Eriksson

Samling vid Konsum Hallsberg 07.00.

Söndag
16 maj

SNF 90 år.

Vi bjuder på tårta i Herrfallsäng, vandrar i ängen och den
vilda lunden söder om vägen, lyssnar på fågelsången och
studerar vårfloran.

Glöm inte att ta med matsäck när vi åker ut i skogen.
Stövlar eller kängor är bra att ha där ute.

PROGRAM

99

Måndag
24 maj
(Annandag
pingst)

O mberg.
Tag med matsäck för en hel dag.
Samåkning i bilar från Hallsberg.
Samling vid vid Konsum kl. 8.00.
Ledare: Tage Aronsson.

Se sid 11

Tisdag
25 maj

Lövträd i blomning
Samling vid Konsum i Hallsberg kl. 19.00
Ledare: Sture Hermansson.

Lördag
12 juni

Naturreseptatet vid Lindhult.
Samling 9.00 vid Konsum.
Ledare: Sture Hermansson

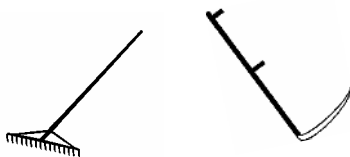
Se sid 12

Söndag
4 juli

Vätternstranden. U tnäset vid Igelbäcken.
Heldag, tillsammans med Kumlabiologerna.
Samling kl. 8.00 vid Kumla kyrka

Lördag
7 augusti

Ängens dag.
Slätter i Broby äng.
Samling vid Konsum kl. 9.00 eller i Broby äng 9.15

Ta gärna med vänner och bekanta. Alla är välkomna!
Frågor? Ring Sture Hermansson 0582-135 87 eller Arne Holmer 0582-407 58

HÖSTEN 1999

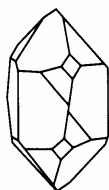
Söndag
5 september
Naturreservat i Västernärke.
Högsogs Stormosse och Juarbergen i Laxåtrakten.
Tillsammans med Kumlabiologerna.
Samling kl. 9.00 vid Kumla kyrka

Lördag
18 september
Svampexkursion med Karl Gustaf Nilsson.
Samling vid Konsum, Hallsberg kl. 9.00

Dag? Vecka 38
Studiebesök vid nya återvinningscentralen i Hallsberg.
Ansvarig: Håkan Lindgren

Måndag
15 november
Medlemmarna visar egna bilder.
HNF 10-årsjubilerar.
En tillbakablickande bildkavalkad. Utställning.
Tårtkalas?

Hösten

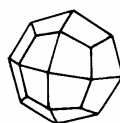
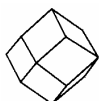

Studiecirkel i geologi

En studiecirkel i geologi med Lennart Säfbom som ledare planeras under hösten.

Det finns mycket intressant att se i Närkes berggrund, och om ni läser Lennarts artikel i förra numret av Anemonen inser att vi får en kunnig guide.

Preliminärt två inomhusmöten och två exkursioner.

OMBERG

Tage Aronsson

Omberg med omnejd var en tidigt befolkad trakt. Där finns den s.k. "Alvastraboplatsen", en plattform byggd under yngre stenåldern för c:a 5000 år sedan. Plattformen byggdes av ris och stockar ute i Dags mosse och är det enda liknande fyndet i Skandinavien. I närheten finns också "Rökstenen", Sveriges största runsten. Den är c:a 2,5 meter ovan jord, väger omkring 4,5 ton och är daterad till 800-talet. Vid södra Omberg ligger ruinerna efter Alvastra kloster, som byggdes i mitten av 1100-talet och upphörde i mitten av 1500-talet, då en del av klostrets stenar togs till byggandet av Vadstena slott. För några år sedan har ett nytt nunnekloster anlagts på Ombergs

östra sluttning

Omberg är ungefär 10 km långt och 3 km brett. Högsta punkten, Hjässan, ligger 175 meter över Vätterns yta (263 meter över havet). Från Hjässan lär man kunna se ett 50-tal kyrkor och 8 städer. Ombergs branta västsida ned mot Vättern består av skiffer och sandsten från den s.k. Visingsöformationen. Berget i övrigt är av röd urbergsgranit och porfyr medan området runt omkring består av Östgötaslätterns sedimentära kalkpåverkade bergarter. Omberg är känt för sin bördiga jordmån, sitt gynnsamma klimat och den yppiga vegetationen.

På 1650-talet var Omberg en kunglig djurgård men i början på 1800-talet blev berget en statens kronopark med skogsskola. Berget är till största delen skogklätt och här kan man förutom de vanliga trädslagen hitta bestånd av silvergran, sitkagran, lärk, olika lövträd, tuja och cypress.

Ett stycke från Hjässan ligger Stocklycke där det finns ett vandrarhem och ett "Naturum" med möjlighet att studera Ombergs geologi, växt- och djurvärld. Intressanta naturstigar som man kan besöka finns också anlagda.

Den som tycker att Omberg kan vara ett intressant utflyktsmål bokar in annandag pingst den 24 maj 1999 för en dagsutflykt med egna bilar och medtagen matsäck. Vi träffas vid

Naturreservat i Hallsberg

Hur ofta har du varit i

Det finns en hel del naturreservat i Hallsbergs kommun. Hur många av dem har du besökt? Vi ska lägga in åtminstone ett besök i ett naturreservat i varje exkursionsprogram, och vi börjar med Lindhult.

Ett utsnitt ur Hallsbergs kommuns fritidskarta med Naturreservatet vid Lindhult markerat.

Det kantiga B:et alldeles ovanför texten Östansjö pekar med ett streck mot Breslättssängen, också ett fint ställe på vären

Lindhult

Ett litet lövskogsreservat, 2 ha. Det beskrivs så här i Hallsbergs kommuns översiktsplan:

“Området utgörs av f d slätter- och betesmarker som fått sluta sig till lundskog med framför allt lind och ek i trädskiktet och artrikt fåltskikt. Här finns också ett strandhak.

Lindhult har, trots att området är relativt litet, ett av de störst lindbestånden i länet. Här finns också en rik lundflora.”

Carl A Lindstén skriver i boken Sevärt runt Örebro: “Under våren är området särskilt vackert med en rik flora av blåsippor och vitsippor. Tandrot och värärt tillhör ängens karaktärsväxter.”

Lindhult ligger ca 11 km från Hallsbergs tätort. Efter de här beskrivningarna skäms jag att erkänna att jag aldrig varit i där. Men det är kanske fler som behöver upptäcka hembygden, följ med på vår utflykt

SVAMPEXKURSION 13 SEPTEMBER 1998

Jag (Sture H) började anteckna dagliga väderobservationer 1984, och största regnmängden innan 1998 under juni–augusti var 314 mm år 1991. 1998 kom det 339 mm under samma tid och svampsäsongen blev stark och tidig. 13/9 var det ganska övermoget men vi fick i alla fall ihop 72 svamparter.

Plats: Barrskogssluttningen 2 km söder Skogaholm, c.1,5 km öster N.Hamra, Svennevad sn.

Väderlek: Mulet, lugnt, +17°.

Exkursionsledare: Karl Gustaf Nilsson. 12 deltagare. Antecknat av Arne Holmer

Tickor:	Spindlingar:	Laxskivling
Bitterticka	Aprikosspindling	Luktmusseron
Blåticka	Björkspindelskivling	Mörk nagelskivling
Blödticka	Bockspindelskivling	Mörkringad flugsvamp
Fröskticka	Gulskivig	Ockragul grynskivling
Färticka	kanelspindelskivling	Pluggskivling
Gullticka	Kanelspindelskivling	Prickmusseron
Klibbticka	Pelargonspindling	Pudrad trattskeivling
Soppar:	Rödbandad	Rodnande fjällskivling
Brunsopp	spindelskivling	Rosenhätta
Gallsopp	Rödskivig	Rynkhätta
Kärsopp	kanelspindelskivling	Röd flugsvamp
Pepparsopp	Stinkspindelskivling	Rödbrun trattskeivling
Örsopp	Storsporig	Rökslöjskivling
Kremlor:	spindelskivling	Skäggmusseron
Giftkremla	Toppig giftspindling	Svartfotad
Gulkremla	Umbrabrun	pluggskivling
Krusbärskremla	spindelskivling	Tegelröd slöjskivling
Sillkremla	Övrigta skivlingar:	Trattkantarell
Svartkremla	Barrbrokskivling	Violett
Riskor:	Blekröd grynskivling	sidenträdskeivling
Granblodriska	Brun kamskeivling	Välluktande vaxskivling
Gräriska	Flähätta	Annan svamp:
Kanferriska	Fläckig bitterskeivling	Blek taggsvamp
(= Kurryriska)	Fläckrussling	Rödgul taggsvamp
Skogsriska	Gifttrattskeivling	Örtaggsvamp
Smariska	Grå nagelskeivling	Busksvamp
Svavelriska	Grålila kragsskeivling	Granfingersvamp
	Gulnavling	Umbraröksvamp
	Honungsskeivling	Värtig röksvamp
	Horngrå nagelskeivling	

Tomtskådning

Ni minns väl min tomtskådningslista sedan förra numret. Tomtskådning innebär alltså att man ska skåda fåglar från den egna tomten. Jag fick ihop 22 arter under förra sommaren, och bad att få in rapporter från de som hade längre listor. Conny Johanson i Pålshoda tog mig på orden och skickade följande brev:

Pålshoda 98-08-23

Hej

Hänvisande till rubriken "Tomtskådning" bidrar jag med mina obsar i och från trädgården under den tid jag bott i Pålshoda, dvs från hösten 1991.

Duvhöken, en ungfågel, satt på skorstenen en dag när jag kom hem från Kvismaren. Svarthätta (Hane) har (bl a) visat sig i och kring fågelbordet julafton och juldagen 1992+ att den återkom några dagar senare. Snösiskan kom med en flock gräsiskor 16/12 -95.

En dag när jag skulle fylla på solrosfrön och tog ett steg från källartrappan kom en sparvhök full fart runt husknuten. Den missade mig med en hårsman och var faktiskt så nära att jag kände draget från vin gen mot kinden. Jag blev troligen betydligt räddare än höken

Trots att listan innehåller 72 olika arter är det väl dock ingen som är riktigt anmärkningsvärd, möjligen Vitkindad gås. Det senaste tillskottet är spillkråkan som dök upp nu i augusti 98.

Vänliga hälsningar
Conny Johanson

Fåglar sedda (hörda) i trädgård (0) eller från trädgård (x).
juni 1991 - augusti 1998

Sångsvan	x	Koltrast	0
Knölsvan	x	Björktrast	0
Vitkindad gås	x	Härmsångare	x
Sädgås	x	Årtsångare	0
Kanadagås	x	Trädgårdssångare	0
Gräsand	x	Svarthätta	0
Bivrak	x	Lövsångare	0
Sparvhök	0	Grönsångare	x
Duvhök	0	Svartvit flugsnappare	0
Ornvrak	x	Grå flugsnappare	0
Lärkfalk	x	Talgoxe	0
Fasan	x	Svartmes	0
Trana	x	Entita	0
Tofsvipa	x	Blåmes	0
Skrattmås	x	Nötväcka	0
Fiskmås	x	Trädkrypare	0
Gråtrut	x	Skata	0
Tamduva	0	Nötskrika	0
Ringduva	x	Nötkråka	0
Gök	x	Kråka	0
Hornuggla	x	Korp	x
Tomseglare	0	Kaja	0
Större hackspett	0	Stare	0
Spillkråka	0	Pilfink	0
Gröngöling	0	Gråsparv	0
Sånglärka	x	Stenknäck	0
Ladusvala	0	Steglits	0
Hussvala	0	Snösiska	0
Sädesärta	0	Hämpling	0
Sidensvans	0	Grönsiska	0
Gärdsmyg	0	Grönfink	0
Rödstjärt	0	Gråsiska	0
Rödhake	0	Domherre	0
Näktergal	x	Bofink	0
Taltrast	0	Bergfink	0
Rödvingetrast	0	Gulspurv	0

B föreningspost

Avsändare:
Hallsbergs Naturskyddsförening
Soldatvägen 11
694 30 Hallsberg

Kontaktpersoner:

Sture Hermansson 0582-135 87

Arne Holmer 0582-407 58

